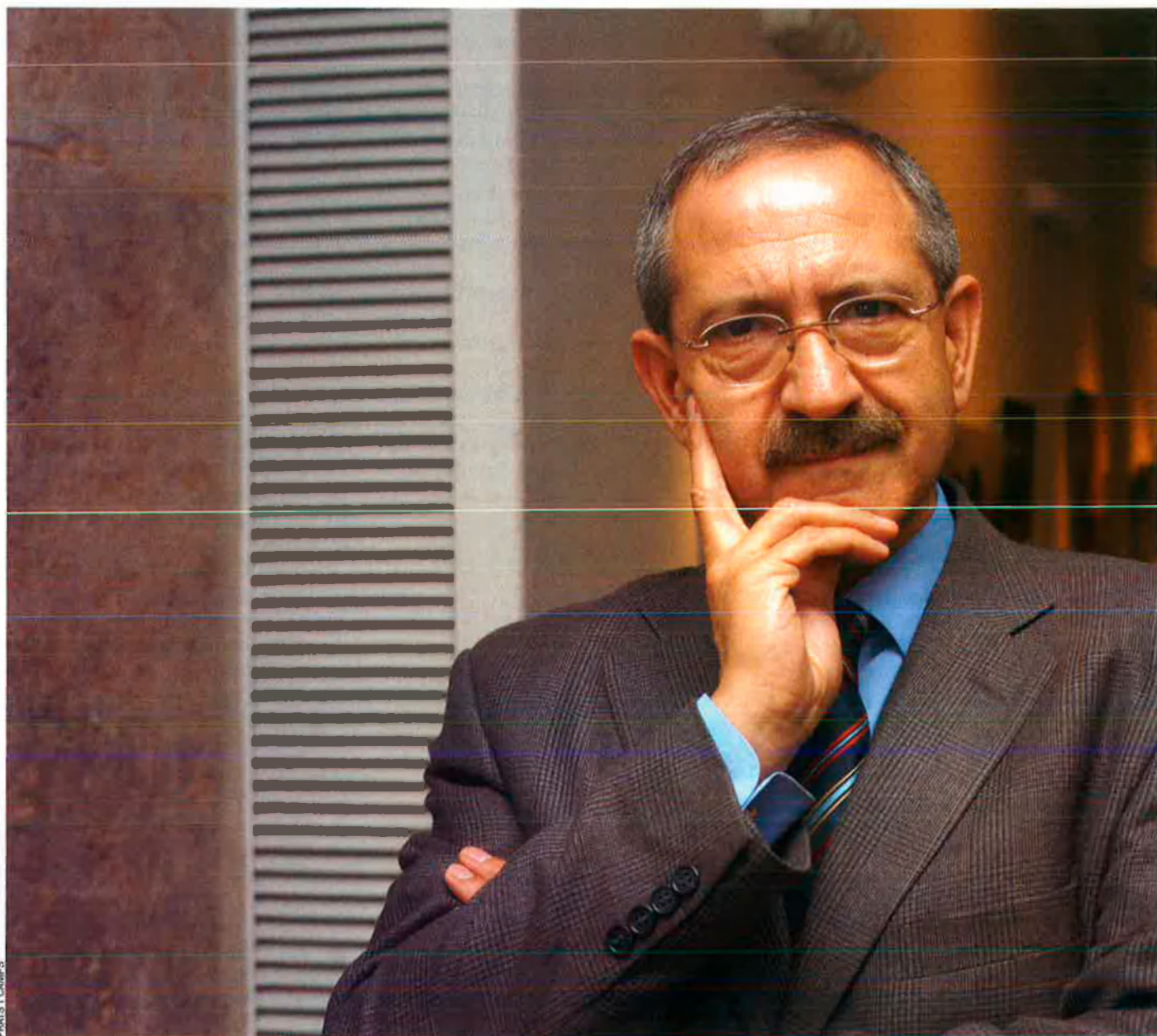

Antoni Vercher, el fiscal verd

Fa dos anys que es va convertir en el primer fiscal de Medi Ambient de l'estat espanyol. D'aleshores ençà, Antoni Vercher Noguera (Tavernes de la Valldigna, 1954) es dedica a perseguir els delictes contra el patrimoni natural i el territori, una tasca per a la qual compta amb normes i recursos però en què encara troba a faltar implicació ciutadana.

A primer cop d'ull, Antoni Vercher Noguera pot semblar qualsevol cosa excepte el capità Planeta, aquell dibuix animat que a TV3 i Canal 9 intentava despertar la consciència ecològica dels més menuts, un superheroi que, amb aventures i desventures, lluitava contra els abocaments incontrolats, les carnisseries contra espècies en perill d'extinció i els incendis provocats. I, com és evident, la pell de Vercher no és blava

FRATS I CAMPS

ni els seus cabells són verds ni sota la jaqueta no s'amaguen els bíceps de la factoria Marvel. Al contrari, aquest home nascut a la comarca de la Safor té l'aspecte formal i anodí –vestit i corbata inclosos– a què obliguen una trajectòria professional consagrada al món de la justícia. Alguna cosa desentona, però, en Vercher. Es tracta d'una motxilla que, penjada al muscle i en substitució del molt més convencional maletí, li confereix un aspecte juvenívol i li lleva l'aura d'inaccessibilitat que semblaria que hauria d'envoltar la màxima autoritat de l'estat espanyol en matèria de protecció del medi. La sensació que Vercher és un home que toca

de peus a terra es confirma quan, poc després de pronunciar una conferència organitzada per l'Institut del Territori a València, accedeix a atendre un grup de representants de l'agrupació d'Estudis Eòlics del Comtat preocupats per la instal·lació de parcs eòlics en el seu territori. En parlen, discuteixen i, per acabar, li demanen de fotografiar-se amb ell, com si en lloc d'un fiscal es trobaren davant d'una estrella del rock o d'un futbolista. Vercher hi accedeix sense malbaratar ni una paraula.

Vercher no té, però, cap interès a convertir-se en un d'aqueixos superhomes que dins del poder judicial semblen gaudir dels focus de les càmeres i el rebombori mediàtic. I això que podria ser-ho. Perquè la tasca de Vercher és pionera: es tracta del primer fiscal de Medi Ambient en la història de la justícia espanyola. Ell és des del 2006 l'encarregat que cap delictes contra el patrimoni natural no quede impune. La seua missió és de coordinar els fiscals de tot l'estat espanyol en la defensa de la natura i en la lluita contra els incendis, els abocaments il·legals, la contaminació acústica i tots els delictes contra l'ordenació del territori, llevat de les grans trames de prevaricació urbanística, que corresponen a la fiscalia anticorrupció. Per a dur endavant aquesta tasca d'aspecte titànic, Vercher compta amb una llarga experiència. Format a Cambridge i Harvard, on va cursar un màster en dret ambiental, ha estat pioner en la defensa judicial del medi, si bé ha hagut d'esquivar no pas pocs obstacles i més d'un recel. "Quan vaig arribar a València procedent de l'estranger, el fiscal en cap em va dir que hi havia un article nou en el codi penal que tenia a veure amb allò que havia fet fins aleshores. I així va ser com em vaig convertir en fiscal de Medi Ambient del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, si bé en cap norma no s'especificava l'existència d'aquesta figura. Per fer la meua feina, el fiscal en cap em va donar un despatx, dos bolígrafs, dos llapis i una goma d'esborrar Milán. I em vaig asseure a esperar que m'enviaren alguna denúncia per delictes contra el medi. Va passar un dia, dos dies, tres dies... i no venia ningú", explica amb sorna. "Un mes després del meu nomenament vaig començar a sentir rumors

sobre la meua feina dins la fiscalia. Hi havia algú que em deia el "fiscal dels pardalets". I com que això no em feia cap gràcia, vaig pensar que calia fer alguna cosa per activar la fiscalia *de facto*, que no *de iure*. En aquell moment, s'acabava de constituir l'Agència de Medi Ambient de la Comunitat Valenciana. Així que els vaig escriure una carta preguntant-los si els havia arribat cap delictes contra el medi. I em van respondre molt educadament que no hi havia a tot València cap cas de delictes contra el medi. Vaig pensar que calia no desesperar-se, i un mes després, els escric un altra carta. I ens vam fer amics, però delictes contra el medi no m'arribava ni un. Fins que un dia els vaig dir que enviava la Guàrdia Civil perquè em portaren els expedients sobre el medi, perquè els poguera fer una ullada i comprovar que no hi havia cap aspecte delictiu en alguna denúncia. Dels noranta i escaig expedients que vam prendre de l'agència, una trentena es quedaren a la fiscalia".

Manca de consciència. Aquest episodi va propiciar que Vercher s'adonara del principal problema que tenia davant: de delictes contra el medi n'hi havia, però ni l'administració ni la ciutadania, acostumats a la tolerància amb l'abús dels recursos naturals, no els hi consideraven. "Quan es produeix un delictes contra la propietat, el particular sempre reacciona perquè es veu víctima del delictes i acudeix a la justícia. Però davant interessos difusos, com en les qüestions ambientals, la cosa canvia. Costa que el particular s'adone que tal o tal fet poden ser delictes. En general, els ciutadans tenen una opinió molt positiva del medi, però no acudeixen a la justícia per defensar-lo", lamenta. Aquest deixament és un dels principals handicaps per a aplicar l'àmplia normativa existent en la matèria.

El nomenament d'Antoni Vercher com a fiscal de Medi Ambient no resulta casual. És un dels responsables que l'estat espanyol compta amb un cos jurídic gruixut en matèria de protecció de la natura. Ell ha estat una de les persones que ha fet possible que la menció a la preservació del medi a la Constitució del 1978 –que diu que "els ciutadans tenen dret a gaudir del medi

El fiscal Antoni Vercher a la seu de l'Institut del Territori, a València, després de pronunciar-hi una conferència.

i el deure de conservar-lo”-, s’haja convertit en el punt d’arrancada d’un extens cos jurídic. Si fins en aquell moment les lleis s’havien limitat a ordenar l’explotació dels recursos naturals per part dels éssers humans en benefici d’aquests, ara es tractava de construir un cos jurídic que en garantira la preservació, ordenada per mandat constitucional. “El robatori estava en el codi Hammurabi i tots teníem clar què era. Però en temes ambientals anàvem perduts.” Cinc anys després, a la reforma del codi penal del 1983, s’introduïa per primer cop el delictes contra el medi. El repte, a continuació, era que l’article que estipulava aquest nou tipus de delictes no es convertira en un article de fer bonic, “perquè al nostre codi penal tenim molts articles amb una mera perspectiva ornamental”, assegura. “D’una forma un poc anàrquica i com si es tractara d’esclata-sangs, amb ganes de treballar van anar sorgint les primeres sentències condemnatòries”, primer a Barcelona i després a València. “Van aconseguir que es fera un cos de doctrina jurídica

que ens havia de servir de base per a continuar treballant. De tal manera que quan, el 1992, es planteja la necessitat de reformar el codi penal (que s’aprova el 1995) l’administració central ja va plantejar que es creara un grup de treball específicament sobre qüestions de medi. Ens reuníem en un hotel ací a València i, amb la jurisprudència i algunes idees procedents de la Universitat de València i més intervencions, aconseguíem de redactar quaranta articles” que es van incorporar al nou codi penal. A força d’hores extra i treball a voltes altruista, aquest grup d’entusiastes va aconseguir d’escurçar la distància amb els Estats Units, el Japó o els països de la Unió Europea, capdavanters en la persecució penal dels abusos contra el medi.

Tot i la volada que havia pres la qüestió ambiental, no fou fins el 2005 que es creà la Fiscalia de Medi Ambient. Inexplicables retards a banda, els resultats en són satisfactoris. Segons la memòria de la fiscalia del 2006, durant el seu primer any de vida es van obrir 4.000 diligències d’investigació penal,

de les quals 1.500 són relatives a l’ordenació del territori i l’urbanisme, un dels cavalls de batalla d’aquest òrgan. “La primera normativa urbanística que va tenir l’estat espanyol és del 1956. Fins en aquell moment, cadascú feia el que li donava la gana, i això era de molt mal redreçar”, explica. “A Espanya s’ha aplicat sempre un important nivell de tolerància. Continuem pensant que la tolerància, aplicada a baixa escala, és acceptable. Però les coses han canviat. Els abusos són inclosos al codi penal, i aquest no es pot aplicar a una velocitat, dues, tres i quatre”. A la memòria d’activitats del 2007, assegura, les diligències obertes per qüestions urbanístiques encara augmentaran més. “És evident que arribem a la majoria d’edat i que l’aplicació de la norma es va estenent. Hem aconseguit que les normes ambientals no tinguin una perspectiva exclusivament ornamental”, diu Vercher amb satisfacció, però és conscient que encara queda molt camí per fer.

Violeta Tena